

KRONIKA

BORUT HLUPIČ, ANTI-AMERIKA.
ŠKUC, LJUBLJANA 1982

Književnost

Hlupičeva Anti-Amerika ni samo pesniška zbirka oziroma literarno delo, kajti približno polovico knjige zavzemajo likovna dela, kar gotovo dokazuje težnjo po celostnem izrazu, le da sta oba vidika tu bolj ali manj mehanično združena.

Literarni teksti se najpoprej zdijo precej blizu nadrealizmu, celo oblikam »avtomatičnih pisanj«; toda dejansko to nikakor niso povsem avtomatični, svobodni tokovi besed, ki ne bi kazali nikamor prek samih sebe. Teksti namreč stalno evocirajo zunajliterarno realnost, so v nekem stalnem (prikritem ali odkritem) odnosu do realnosti sodobnega sveta. To se dokončno potrdi proti koncu knjige, ko postanejo teksti to, čemur rečemo »angažirana literatura«.

Realnost, ki se v teh tekstih razkriva, je realnost blokirane, zmanipulirane sveta in je dojeta s točke, ki jo poseblja Kafkov K. (tudi sicer je v knjigi mogoče najti več aluzij na literarno tradicijo), namreč kot popolnoma iracionalna sila in dogajanje, ki pa vendar nosi v sebi neko nedostopno, nedojemljivo, vendar pravilno delujočo kavalnost. Ne kot negacija, temveč kot drugi pol te (politične) zmanipuliranosti je svet vzpostavljen kot razsrediščen, razpuščen in končno reduciran na senzualnost, ki dejansko ni nič manj iracionalna, ne-umna, in se manifestira kot spolnost in nasilje. To sta dve strani iste medalje in v knjigi tudi nastopata zmeraj združeno, tako da knjiga ves čas nosi karakter sadizma/mazohizma.

Subjekt, tudi pesniški subjekt, je ujet in določen s tako realnostjo; ta

zunanost opredeljuje njegovo notranjost, njegovo subjektivnost. To je tisto, kar omogoča, da »avtomatično pisanje« evocira svet, hkrati pa tista poteza, ki pričujoče tekste razmejuje od nadrealističnih.

Toda stališče, s katerega ta literatura evocira svet, ni samo resignirano ugotavljanje ne-umnosti realnosti, temveč je do te realnosti naježeno; opredeljeno je z odporom, revolto. Ko teksti razkrivajo realnost, jo želijo razkriti prav kot ne-umno, s čimer implicitno terjajo njeno negacijo. V pesmih, ki jih najbolj upravičeno lahko imenujemo angažirane, se ta revolta postavi eksplicitno, odkrito; temu ustrezno postanejo tudi teksti bolj enoznačni, enopomenski, enosmerni in izgubijo karakter »avtomatičnega pisanja«.

Pri tem pa obravnavani teksti, žal, v glavnem ne presegajo že danih modelov, se pravi, da ostajajo znotraj določenih že znanih in utrjenih mej v literarnem pisanju, čeprav pomenijo v tem okviru dovolj korektno rešitev.

SONJA DIMIĆ, PASJA OVRATNICA.
ŠKUC, LJUBLJANA 1982

Pri proznem tekstu (romanu?) Sonje Dimić Pasja ovratnica je najprej očitno, da ne gre niti za pisanje, ki hoče nekaj opisati, predstaviti, pokazati (torej za ustvarjanje nekega kvaziresničnega sveta) niti za težnjo po »čisti« literaturi, reducirani na samo besedno gradivo kot tako. Literarno dogajanje se giblje po posebni, lahko bi rekli sanjski logiki, se pravi po logiki, ki ne pozna racionalnih pravil in zakonov neprotislovnosti, identitete itd. oziroma jih pozna le toliko, da jih lahko krši.